

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 93/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Kóšom, Mostná 19, Nitra, proti postupu Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 235/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 235/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Dunajská Streda **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Dunajská Streda **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške **426,65 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 93/2023-18 zo 14. februára 2023 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská

Streda (ďalej len „okresný súd“) v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 235/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ v trestnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 1 T 235/2013 podal 25. novembra 2019 dovolanie, o ktorom ku dňu podania jeho ústavnej sťažnosti nebolo rozhodnuté. Vec sťažovateľa bola Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) opätovne predložená 2. septembra 2022 a následne uznesením z 24. januára 2023 najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ podanie ústavnej sťažnosti v podstatnom odôvodňuje tým, že v konaní o podanom dovolaní dochádza zo strany okresného súdu pri predkladaní veci dovolaciemu súdu k prietahom, keďže *„od novembra 2019 doposiaľ nebolo vo veci meritórne rozhodnuté z dôvodu, podľa názoru sťažovateľa nedôvodných procesných úkonov realizovaných Okresným súdom Dunajská streda, resp. jeho nečinnosťou, ktoré zapríčinili stav, že už viac ako 3 roky nebolo rozhodnuté o dovolaní sťažovateľa podaného prostredníctvom Okresného súdu Dunajská Streda na NS SR.“*. Poukazujúc na uvedené, podľa názoru sťažovateľa *„nekonaním, resp. nedôvodným presunom súdneho spisu sa viac ako 2 roky vo veci nekoná, čím je zasiahnuté do práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote.“*.

4. Vzhľadom na to, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní malo dôjsť k závažnému zásahu do práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces, požaduje sťažovateľ priznanie sumy 100 000 eur ako primeraného finančného zadosťučinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti, ktorá vo svojom podaní zo 4. apríla 2023 chronologicky zhrnula priebeh napadnutého konania. Zároveň uviedla, že po vrátení spisového materiálu okresnému súdu ten 24. marca 2023 realizoval doručovanie rozhodnutia dovolacieho súdu stranám konania. Pokiaľ ide o priznanie finančného zadosťučinenia, podotkla, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neuviedol, z čoho vychádzal pri stanovení výšky, ktorú si uplatnil. Podľa jej názoru *„nie je možné celé obdobie od podania dovolania až doteraz považovať za zbytočné prietahy, pretože je nutné počítať s určitým časovým úsekom, ktorý je potrebný na realizáciu úkonov súvisiacich s podaným dovolaním (ustanovenie obhajcu, podanie dovolania, doručenie dovolania spolu s výzvou na vyjadrenie druhej strane, predloženie spisu na rozhodnutie o dovolaní dovolaciemu súdu, konanie a rozhodovanie na dovolacom súde a následne úkony na prvoinštančnom súde). Za primeraný časový úsek na konanie a rozhodnutie o dovolaní by som navrhovala zohľadniť obdobie minimálne 8 až 12 mesiacov. Navrhujem zohľadniť aj obdobie pandémie ako objektívnu okolnosť, pre ktorú nemohli byť vykonané potrebné úkony v plnom rozsahu tak, ako by bolo potrebné. Pri prípadnom rozhodovaní*

o výške finančného zadostučinenia navrhujem, aby Ústavný súd SR zohľadnil nadmernú zaťaženosť tunajšieho súdu a z toho plynúce dlhšie časové obdobia na konanie a rozhodovanie a to s poukazom na rozhodnutie IV. ÚS 471/2012. Tunajší súd opakovane, najmenej od roku 2010, patrí medzi súdy najviac zaťažené, medzi súdy s najvyšším nápadom na jedného sudcu a tiež medzi súdy s najvyšším počtom vybavených vecí. Navrhujem, aby uvedené bolo vyhodnotené ako okolnosť hodná osobitného zreteľa pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadostučinenia.“

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Vyjadrenie okresného súdu doručil ústavný súd sťažovateľovi, ktorý sa k nemu ku dňu rozhodovania ústavného súdu nevyjadril.

7. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

11. V napadnutom konaní okresný súd vykonával procesné úkony potrebné na predloženie spisu najvyššiemu súdu, ktorý mal rozhodnúť o podanom dovolaní sťažovateľa. Vec sťažovateľa teda nebola z právneho hľadiska zložitá na posúdenie, pretože išlo o bežné administratívne úkony okresného súdu v dovolacom konaní.

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že v predmetnom dovolacom konaní sťažovateľ neprispel k jeho predĺženiu.

13. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v priebehu napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu a predloženého súdneho spisu. Okresnému súdu bolo 26. novembra 2019 doručené dovolanie sťažovateľa, ktoré, ako okresný súd vo svojom vyjadrení uvádza, bolo založené do náhradného spisu, pretože súdny spis vo veci sťažovateľa bol pripojený k inému trestnému spisu okresného súdu, v ktorom sťažovateľ podal návrh na obnovu konania a ktorý bol v dôsledku podanej sťažnosti zaslaný odvolaciemu súdu. Okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný až do 30. októbra 2020 (takmer rok), keď opatrením ustanovil sťažovateľovi obhajcu v napadnutom konaní, ktorý však následne (24. februára 2021) požiadal okresný súd o zrušenie svojho ustanovenia, a to zo zdravotných dôvodov. Následne došlo opatrením okresného súdu z 22. apríla 2021 k ustanoveniu obhajkyne sťažovateľovi, ktorá požiadala okresný súd 7. júna 2021 o oslobodenie od obhajoby s odôvodnením, že v základnom konaní sťažovateľa zastupoval [REDAKOVANÉ], ktorý je plne oboznámený s vecou, pozná sťažovateľa, nie je preto hospodárne ani efektívne, aby pre účely dovolania bol ustanovený iný obhajca. Jej žiadosti okresný súd vyhovel a opatrením z 22. júna 2021 ustanovil sťažovateľovi v poradí tretieho obhajcu [REDAKOVANÉ]. Potom okresný súd 20. októbra 2021 predložil vec dovolaciemu súdu, ktorý mu ju 25. apríla 2022 vrátil ako predčasne predloženú s poukazom na nedostatky súvisiace s ustanovením obhajcu pre dovolacie konanie. Po ich odstránení okresný súd 22. júla 2022 opätovne predložil vec dovolaciemu súdu na rozhodnutie, avšak ten opakovane 10. augusta 2022 vec vrátil okresnému súdu ako predčasne predloženú s inštrukciou, že „*bude preto povinnosťou súdu I. stupňa v ďalšom procesnom postupe opätovne obhajcu vyzvať na vyhotovenie a doručenie dovolania pod hrozbou poriadkovej pokuty a v prípade jeho ďalšej nečinnosti zvažovať a efektívne uplatňovať už vyššie uvedené procesné donucovacie a sankčné inštitúty za účelom nastolenia autority súdu a plynulého priebehu dovolacieho konania. Opätovné, riadne predloženie spisu očakávam v lehote nepresahujúcej deň 5. september 2022. V prípade nemožnosti predloženia spisu v uvedenej lehote žiadam v identickej lehote doručenie správy o vykonaných procesných úkonoch v tejto trestnej veci a dôvodoch nemožnosti predloženia veci s dovolaním vyhotoveným obhajcom.*“. Po odstránení vytknutých pochybení, bol spis 2. septembra 2022 zaslaný a 5. septembra 2022 doručený dovolaciemu súdu.

14. Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

15. V tomto smere sťažnostná argumentácia založená nielen na nečinnosti, ale aj nesústrednosti obstoja, keďže spis bol opakovane vrátený na odstránenie nedostatkov v rámci prípravných úkonov spojených s dovolaním, a tým sa proces predkladania spisu podstatne predĺžil. K náprave situácie týkajúcej sa dlhodobej nesústredenej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní došlo, až keď po opätovnom vrátení veci dovolacím súdom ako predčasne preloženej okresný súd nielen splnil inštrukciu dovolacieho súdu, ale plnil ju aj pod tlakom lehoty, ktorá mu bola uložená, a predložil mu dovolanie vypracované v mene sťažovateľa v septembri 2022, teda po približne dvoch rokoch a desiatich mesiacoch od jeho podania. Následne najvyšší súd o dovolaní rozhodol uznesením z 24. januára 2023.

16. Vo vzťahu k obrane okresného súdu spočívajúcej v argumentácii o jeho nadmernej zaťažnosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

17. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania sťažovateľa, postupu okresného súdu poznamenaného úsekmi nečinnosti a nesústreďenej činnosti pri predkladaní veci sťažovateľa dovolaciemu súdu (definovanej v bode 13 tohto odôvodnenia), ktorý v konečnom dôsledku trval takmer tri roky, ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

18. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

19. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu pri predkladaní veci dovolaciemu súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, neprikázal mu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože o dovolaní sťažovateľa už bolo v čase rozhodovania ústavného súdu o jeho ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté (návrhu nevyhovelo výrokom 4 nálezu).

IV.1. Primerané finančné zadosťučinenie:

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

22. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Vzhľadom na dĺžku napadnutého konania, nečinnosť a nesústredený postup okresného súdu pri predkladaní veci dovolaciemu súdu, berúc do úvahy predmet konania, správanie sťažovateľa, skutočnosť, že už o dovolaní bolo právoplatne rozhodnuté, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadostučinenie (bod 2 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadostučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V. Trovy

24. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

25. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

26. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky.

27. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia) predstavuje sumu 193,83 eur a v roku 2023 (podanie ústavnej sťažnosti) sumu 208,67 eur, režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) v roku 2022 sumu 11,63 eur a v roku 2023 sumu 12,52 eur. Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania v sume 426,65 eur, ktorú aj sťažovateľovi priznal (bod 3 výroku nálezu).

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

29. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu